

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2004, sp. zn. 8 Tdo 1375/2004, ECLI:CZ:NS:2004:8.TDO.1375.2004.1

Číslo: 23/2005

Právní věta: Z ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. vyplývá, že předseda senátu ve výzvě k odstranění vad podaného odvolání uvede nejen zákonnou lhůtu pěti dnů, v níž je nutno zjištěné vady odstranit, ale současně též určí konkrétní událost (okamžik), která je pro počátek běhu této lhůty relevantní (např. může za takovou událost stanovit den doručení takové výzvy). Splnění obou těchto předpokladů je nezbytné pro závěr, že lhůta pěti dnů byla v souladu se zákonem stanovena a jen za splnění těchto podmínek lze rozhodnout o odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.12.2004

Spisová značka: 8 Tdo 1375/2004

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důvody dovolání, Řízení o odvolání

Předpisy: § 251 odst. 1 tr. ř.

§ 253 odst. 3 tr. ř.

§ 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněné M. Š. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 5 To 632/2003 a Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 15. 5. 2003, sp. zn. 4 T 69/2002, byla obviněná M. Š. uznána vinnou trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. a odsouzena podle § 250 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dvě léta, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na tři léta, a podle § 59 odst. 2 tr. zák. byla uložena povinnost způsobenou škodu uhradit ve lhůtě podmíněného odsouzení; podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl uložen peněžitý trest ve výměře 25 000 Kč a pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, byl stanoven náhradní trest odnětí svobody na dva měsíce. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněná uložena povinnost uhradit škodu poškozené Mgr. Z. D. F. ve výši 12 000 Kč.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněná pokusu trestného činu dopustila tím, že dne 14. 6. 2001 v přesně nezjištěné době v P., po prohlídce nemovitosti sepsala téhož dne s poškozenou Mgr. Z. D. F. smlouvu o smlouvě budoucí na prodej bytu v P. za částku 699 000 Kč, přičemž převzala zálohu ve výši 12 000 Kč, ačkoli věděla, že se nejedná o byt, ale o nebytový prostor, který byl dne 6. 12. 1977 rozhodnutím ONV P. uznán za nezpůsobilý k bydlení pro jeho technické závady, přičemž při sepisování smlouvy poškozené Mgr. Z. D. F. předložila padělanou zprávu Úřadu Městské části P., odboru stavebního, ze dne 26. 4. 2001, při ověřování skutečností uvedených v této zprávě poškozená zjistila, že se v daném případě nejedná o byt, v důsledku čehož od smlouvy odstoupila a k vyplacení zbývající částky v hodnotě 687 000 Kč nedošlo.

Rozsudek soudu prvního stupně napadla obviněná odvoláním, jež bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 5 To 632/2003, podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala obviněná prostřednictvím svého obhájce v zákonné lhůtě dovolání, jež opřela o důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Namítla, že napadeným usnesením odvolacího soudu bylo rozhodnuto o odmítnutí jejího řádného opravného prostředku, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, přičemž současně v řízení napadenému usnesení předcházejícím byl dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a napadené rozhodnutí tak spočívá na nesprávném právním posouzení skutku jakož i jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Vytkla, že pokud odvolací soud podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítl její odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, nebyly pro takové rozhodnutí splněny procesní podmínky. Nedostatek splnění procesních podmínek pro toto rozhodnutí spatřovala v nedostatečném procesním postupu a poučení, jehož se obhájci dostalo soudem prvního stupně přípisem ze dne 5. 11. 2003, jímž byl ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. vyzván k odstranění vad podaného odvolání. Vyjádřila přesvědčení, že výzva učiněná podle § 251 odst. 1 tr. ř. pro spojení s účinky danými ustanovením § 253 odst. 3 tr. ř. musí obligatorně obsahovat poučení jednak o nedostatku podaného odvolání stran jeho náležitostí a v neposlední řadě zejména upozornění, že při nedodržení „stanovené“ lhůty pěti dnů bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř. Vyvozovala, že pokud je v § 251 odst. 1 tr. ř. dána zákonná lhůta pěti dnů, je ze zákona omezena její délka a tím i den, na který připadne konec této lhůty. Je-li v dikci tohoto zákonného ustanovení uvedeno „...kterou jim zároveň stanoví...“, je třeba toto ustanovení vyložit jako povinnost a oprávnění dané soudem, aby ve vztahu k adresátu výzvy rovněž svým rozhodnutím určil počátek běhu jím stanovené lhůty pěti dnů. Z pohledu této argumentace upozornila, že ve výzvě soudu prvního stupně ze dne 5. 11. 2003 byla užitá formulace: „...Současně Vás upozorňuji, že pokud rozsudek neodůvodníte ve lhůtě 5-ti dnů, bude odvolání dle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto“, z čehož nelze bez dalšího určit počátek běhu této lhůty a tím i její konec. Za těchto okolností měl odvolací soud z pohledu zásady in dubio pro reo přezkoumat běh této lhůty a následně její odvolání, které měl již k dispozici, věcně projednat.

Obviněná nesouhlasila ani s právními závěry, byl-li skutek posouzen jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. Vytkla, že soud prvního stupně nesprávně vyložil ustanovení § 64 zákona č. 41/1964 Sb., o hospodaření s byty, ve vztahu k zákonu č. 50/1976 Sb. (stavebnímu zákonu). Z obsahu spisového materiálu je podle ní jasné, že se nemohla vůči poškozené dopustit podvodného jednání, neboť jí slíbila ke koupi bytovou jednotku a stavebně právním charakterem se o bytovou jednotku jednalo. Proto rozhodnutí o její vině spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Navrhla, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Městského soudu v Praze zrušil spolu s řízením, které mu předcházelo, a aby tomuto soudu přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněné uvedl, že podle materiálů, které mají k dispozici, je dovolání, opřela-li je o důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., opodstatněné. Poukázal na to, že výzva předsedkyně senátu soudu prvního stupně ze dne 5. 11. 2003, jež byla učiněna ve smyslu ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř., neobsahuje údaj o tom, ke kterému okamžiku je určen počátek běhu lhůty pěti dnů stanovené k odstranění vad odvolání a není tedy skutečně ani zřejmé, ke kterému okamžiku měla tato zákonem stanovená procesní lhůta propadnout. Uzavřel, že odvolací soud nepostupoval správně, jestliže shledal podmínky pro odmítnutí odvolání obviněné podle § 253 odst. 3 tr. ř., protože z jeho podnětu a z podnětu doplňku odvolání ze dne 5. 12. 2003 měl přezkoumat podle § 254 odst. 1 tr. ř. rozsudek soudu prvního stupně a učinit některé z rozhodnutí předpokládaných v ustanovení § 255 a násl. tr. ř. Pokud obviněná opřela dovolání též o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je podle něj předčasné se v tomto ohledu jakkoliv vyjadřovat k obsahu dovolání obviněné, jelikož napadené rozhodnutí trpí jinou závažnou a neodstranitelnou vadou, pro kterou nemůže obstát.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

Protože nebylo možné dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) tr. ř.

Obviněná opřela dovolání o tu část ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., která je vyjádřena dikcí „bylo rozhodnuto o odmítnutí řádného opravného prostředku ..., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí“, tj. o první ze dvou alternativ uvedených v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Takto vymezený dovolací důvod se vztahuje na ty případy, kdy k odmítnutí řádného opravného prostředku došlo bez věcného přezkoumání rozsudku, to znamená podle § 253 odst. 3 tr. ř. proto, že nesplňovalo náležitosti odvolání, a procesní strana tak byla zbavena přístupu k druhé instanci, ač procesní podmínky pro řádné přezkumné řízení byly splněny.

Obviněná v intencích takto vymezeného důvodu dovolání skutečně namítla, že nebyly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro odmítnutí jejího odvolání proto, že nesplňovalo náležitosti odvolání, a dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. byl uplatněn relevantně.

Z obsahu trestního spisu Obvodního soudu pro Prahu 5 se podává, že obviněná podala odvolání ihned po vyhlášení odsuzujícího rozsudku v hlavním líčení dne 15. 5. 2003. Opis rozsudku, který obsahoval náležité poučení o nutném obsahu odvolání, byl obviněné a jejímu obhájci doručen dne 24. 7. 2003.

Ve lhůtě osmi dnů od doručení rozsudku nebylo odvolání obviněné řádně odůvodněno. V podání vyhotoveném jejím obhájcem a došlém soudu prvního stupně dne 28. 7. 2003 pouze sdělila, že odvolání směřuje proti výroku o vině i výroku o trestu rozsudku. Dne 11. 9. 2003 byla obhájci doručena výzva k písemnému odůvodnění odvolání, jejíž obsah ale není ve spise založen. Obhájce na tuto výzvu nereagoval.

Obhájci obviněné byla adresována další výzva, jíž byl ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. vyzván k

odstranění vad podaného odvolání, poněvadž nesplňovalo náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř. Konkrétně se pak v obsahu výzvy udává následující: ... „Z odůvodnění odvolání musí být patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo. Současně Vás upozorňuji, pokud rozsudek neodůvodníte ve lhůtě 5-ti dnů, bude odvolání dle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto“.

Výzva byla obhájci obviněné doručena dne 10. 11. 2003.

Podáním daným jako poštovní zásilka a adresovaným soudu prvního stupně dne 4. 12. 2003 (došlým dne 5. 12. 2003) obhájce odvolání zdůvodnil tak, aby vyhovovalo požadavkům § 249 odst. 1 tr. ř.

Spis byl k rozhodnutí o odvolání předložen Městskému soudu v Praze jakožto soudu odvolacímu dne 30. 12. 2003. Usnesením tohoto soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 5 To 632/2003, bylo podle § 253 odst. 3 tr. ř. odvolání odmítnuto s odůvodněním, že stanovená lhůta pěti dnů ve výzvě k odstranění vad odvolání je lhůta procesní a propadná, kterou obhájce obviněné nedodržel.

Námítka obviněné, že její odvolání nebylo možno odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. ř., poněvadž výzva předsedkyně senátu soudu prvního stupně ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. adresovaná obhájci neobsahovala náležité poučení o lhůtě k odstranění vad odvolání, a nebylo tak možno bez dalšího spolehlivě určit počátek běhu této lhůty a tím i den, na který připadne její konec, je opodstatněná.

Podle § 253 odst. 3 tr. ř. odvolací soud odmítne odvolání, které nesplňuje náležitosti obsahu odvolání.

Podle § 249 odst. 1 tr. ř. odvolání musí být ve lhůtě uvedené v § 248 tr. ř. nebo v další lhůtě k tomu stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně podle § 251 tr. ř. také odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo. O tom musí být oprávněné osoby poučeny.

Podle § 251 odst. 1 věty první tr. ř. nesplňuje-li odvolání státního zástupce, odvolání, které podal za obžalovaného jeho obhájce, nebo odvolání, které podal za poškozeného nebo za zúčastněnou osobu jejich zmocněnec, náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., vyzve je předseda senátu, aby vady odstranili ve lhůtě pěti dnů, kterou jim zároveň stanoví, a upozorní je, že jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Výzva ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. není rozhodnutím podle trestního řádu, ale pouhým neformálním přípisem, jehož cílem je dosáhnout, aby odvolání splňovalo zákonné požadavky (§ 249 tr. ř.) a mohlo být způsobilým důvodem pro přezkoumání napadeného rozhodnutí odvolacím soudem. Svůj účel splňuje tehdy, je-li z ní zřejmé (vedle údaje týkající se označení věci, ve které je nutno vady odvolání odstranit), že se jedná o výzvu podle § 251 odst. 1 tr. ř., jejímž cílem je odstranění vad odvolání tak, aby odpovídalo požadavkům § 249 odst. 1 tr. ř., tj. poučení o nedostatku podaného odvolání, dále stanovení lhůty, v jaké je nutno tyto vady odstranit, a v neposlední řadě i upozornění na následky nevyhovění výzvě při nedodržení stanovené lhůty (k tomu viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. 11 Tdo 1107/2002).

Lhůtou (§ 60 tr. ř.) se rozumí určení času, během něhož musí být úkon v trestním řízení vykonán. Lhůta, kterou ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. předseda senátu stanoví, je lhůtou procesní a propadnou, na niž se vztahují ustanovení o počítání lhůt; nezapočítává se do ní den, kdy se stala událost určující počátek lhůty, protože jde o lhůtu určenou podle dní.

Ve výzvě předsedkyně senátu soudu prvního stupně byl obhájce výslovně poučen tak, že „...pokud rozsudek neodůvodníte ve lhůtě 5-ti dnů, bude odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítnuto“. Takové poučení neobstojí coby řádné vedle požadavku, aby předseda senátu obhájce vyzval k odstranění vady ve lhůtě pěti dnů, kterou mu zároveň stanoví.

Z této dikce totiž plyne, že předseda senátu ve výzvě nejen označí lhůtu pěti dnů k odstranění vad, ale současně též určí událost, která je pro počátek běhu této lhůty relevantní. Splnění obou těchto předpokladů je nezbytné pro závěr, že lhůta pěti dnů byla bez pochybností stanovena.

Je-li z nerespektování ve výzvě stanovené lhůty k odstranění vad odvolání vyvozován tak závažný důsledek, jakým je odmítnutí odvolání podle § 253 odst. 3 tr. ř. bez jeho věcného přezkoumání, lze tak učinit pouze za předpokladu, že obhájce bude o podmínkách, za nichž k takovému rozhodnutí může dojít, náležitě poučen, přičemž na úplnost poučení je třeba klást extrémně přísné požadavky. Dovolací soud je přesvědčen, že jedině výše podaný výklad odpovídá požadavkům právní jistoty, přičemž je nerozhodné, zda byla výzva adresována obhájci či za podmínek § 251 odst. 2 tr. ř. obviněnému, poněvadž požadavek právní jistoty platí ve vztahu ke všem subjektům rovnocenně.

Výzva neobsahovala údaj o tom, kterým okamžikem je určen počátek běhu pětidenní lhůty k odstranění vad odvolání, a proto není ani na jisto postaven den, kdy měla tato zákonem stanovená, procesní a prekluzivní lhůta skutečně propadnout, jak vytkla dovolatelka.

Odvolací soud vycházel při počítání lhůty ze zjištění, že obhájci byla výzva ve smyslu § 251 odst. 1 tr. ř. doručena dne 10. 11. 2003, a okamžik doručení vzal za událost určující počátek lhůty. Nejvyšší soud nezpochybňuje stávající praxi soudů, že doručení výzvy je určující pro počátek běhu lhůty. Platí to však pouze v těch případech, kdy byl počátek běhu lhůty ve výzvě podle § 251 odst. 1 tr. ř. takto stanoven. Naopak bez náležitého poučení o běhu stanovené lhůty podle § 251 odst. 1 tr. ř. soudem prvního stupně, byly-li vady odvolání odstraněny i po uplynutí lhůty pěti dnů počítané od doručení výzvy obhájci, nelze podle § 253 odst. 3 tr. ř. odvolání odmítnout.

Tento závěr se nijak nedotýká právního názoru publikovaného v rozhodnutí č. 59/2002 Sb. rozh. tr., podle něhož je-li odvolání odůvodněno po uplynutí lhůty pěti dnů uvedené v § 251 odst. 1 tr. ř. (popř. není-li odůvodněno vůbec), odvolací soud je podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítne a podle něhož lhůtu k odstranění vad odvolání podle § 251 odst. 1 tr. ř. nelze prodloužit, neboť jde o lhůtu zákonnou. I v těchto souvislostech nutno vyjít z předpokladu, že lhůta k odstranění vad odvolání byla náležitým, již vyloženým způsobem stanovena.

Nutno dodat, že i kdyby v konkrétní věci byla dovolací námitka opřena o první alternativu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. jen účelová, vedená snahou zvrátit nepříznivý důsledek určitého váhavého postupu obhájce při odstraňování vad odvolání, nemůže to mít žádný vliv na již učiněné závěry dovolacího soudu. Protože spis byl odvolacímu soudu předložen již s řádně odůvodněným odvoláním obviněné, nic nebrání tomu, aby je meritorně přezkoumal a rozhodl o něm.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze bylo skutečně rozhodnuto o odmítnutí odvolání obviněné podaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem v § 253 odst. 3 tr. ř. pro takové rozhodnutí. Proto po zjištění, že dovolání je v tomto směru důvodné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. 5 To 632/2003, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Odvolací soud tedy projedná podané odvolání obviněné, z jeho podnětu přezkoumá napadený rozsudek soudu prvního stupně a následně o něm rozhodne.

Se zřetelem k ustavenému výsledku dovolacího řízení (včetně jeho důvodů) není možné zabývat se důvodností dovolatelkou uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. namítla-li, že skutek, jímž byla uznána vinnou, nevykazuje znaky pokusu trestného činu podvodu podle § 250

tr. zák.